

Xây dựng văn hóa đọc cho sinh viên Trường Đại học Công nghiệp Việt - Hung

Bùi Thị Hiền*

*ThS, TT Đào tạo Bồi dưỡng- Trường ĐHCN Việt – Hung

Received: 12/12/2023; Accepted: 22/12/2023; Published: 05/01/2024

Abstract: In this article, the author will point out some current situations of reading culture among students at the Vietnam-Hungary University of Industry. From synthesizing documents as well as studying experimental cases, the author proposes some ideas to build a reading culture for school students in the current period.

Keywords: School construction, culture

1. Đặt vấn đề

Đại học Công nghiệp Việt – Hung là trường Đại học trực thuộc Bộ Công thương, có truyền thống 47 năm trong lĩnh vực đào tạo. Hiện tại trường đã có thời gian đào tạo sinh viên bậc Đại học từ năm 2010. Với quy mô hàng năm xấp xỉ gần 5000 sinh viên tại các điểm đào tạo, và sự tác động của cuộc cách mạng công nghệ 4.0 cùng với sự chuyển đổi mạnh mẽ trong xu hướng giáo dục nghề nghiệp, nhà trường cũng đã có sự chuyển biến mọi mặt trong phương thức đào tạo. Chất lượng sinh viên đầu ra đạt chuẩn và đáp ứng được yêu cầu của xã hội luôn là vấn đề được nhà trường quan tâm và đặt lên hàng đầu. Và để góp phần vào việc đào tạo sinh viên đạt chuẩn đầu ra, đáp ứng được yêu cầu của xã hội, của doanh nghiệp, thì một trong những vấn đề có tác động không nhỏ đó là xây dựng văn hóa đọc cho sinh viên của nhà trường. Đây là yếu tố quyết định thúc đẩy quá trình học tập và nghiên cứu của sinh viên. Trong bài viết này, tác giả sẽ chỉ ra một số thực trạng văn hóa đọc trong sinh viên trường đại học công nghiệp Việt – Hung. Từ việc tổng hợp tài liệu cũng như nghiên cứu các trường hợp thực nghiệm, tác giả đề xuất một số ý kiến nhằm xây dựng văn hóa đọc cho sinh viên của nhà trường trong giai đoạn hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vai trò của văn hóa đọc đối với sinh viên

2.1.1. Tìm hiểu một số các thuật ngữ liên quan tới văn hóa đọc

Thuật ngữ văn hóa đọc đến thời điểm hiện tại vẫn chưa có một định nghĩa hay khái niệm hoàn chỉnh và thống nhất được đưa vào trong các bộ từ điển. Trong xã hội thông tin, nền kinh tế tri thức, sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - kỹ thuật, sách báo, tài liệu và các vật mang tin tăng theo cấp số mũ, ngày càng phong phú, đa dạng về hình thức, do đó việc đọc ngày

nay không chỉ giữ ở phương thức đọc truyền thống (sách in), mà còn chuyển sang phương thức đọc hiện đại (đọc trên các phương tiện nghe nhìn, thiết bị điện tử máy tính, sách điện tử).

Hiện nay, vấn đề văn hóa đọc đang được xã hội quan tâm, đã có nhiều học giả, nhà khoa học nghiên cứu về đề tài này và đưa ra các khái niệm về thuật ngữ văn hóa đọc. Theo Thạc sĩ Bùi Văn Vượng, thuật ngữ “văn hóa đọc” là đọc sách có văn hóa, hay xây dựng một xã hội đọc sách.

Theo nghĩa rộng, văn hóa đọc là cách ứng xử, giá trị và chuẩn mực đọc của các nhà quản lý và các cơ quan quản lý nhà nước; ứng xử, giá trị và chuẩn mực đọc của cộng đồng và ứng xử, giá trị và chuẩn mực đọc của mỗi cá nhân trong xã hội.

Theo nghĩa hẹp, “văn hóa đọc” là ứng xử, giá trị và chuẩn mực đọc của mỗi cá nhân hình thành nên: Thói quen đọc, sở thích đọc, kỹ năng đọc, các yếu tố này có mối quan hệ biện chứng cùng bổ sung, bồi đắp cho nhau. Khi cá nhân có những ứng xử, giá trị và chuẩn mực đúng đắn, lành mạnh sẽ hình thành thói quen đọc, sở thích đọc và kỹ năng đọc lành mạnh.

Giáo sư Chu Hảo trong Hội thảo “Sách và chấn hưng giáo dục” đã đề cập đến 3 yếu tố cấu thành nên văn hóa đọc, đó là thói quen đọc, phương pháp chọn sách và kỹ năng đọc, các yếu tố trên có mối quan hệ mật thiết và hỗ trợ lẫn nhau. Như vậy, văn hóa đọc đã vượt lên khái niệm đọc đơn thuần, nó hướng đến giá trị nghệ thuật đích thực, hướng đến các ứng xử, giá trị và chuẩn mực thẩm mỹ của cộng đồng xã hội.

2.1.2. Vai trò của văn hóa đọc cho sinh viên

Có thể nói xây dựng văn hóa đọc là vô cùng cần thiết đối với mọi người, mọi đối tượng. Những năm gần đây, Đảng và Nhà nước ta luôn quan tâm đến việc phát triển văn hóa đọc trong nhân dân. Điều này được

khẳng định trong các chỉ thị, nghị quyết của Đảng. Việc xây dựng phong trào đọc sách trong xã hội chính là góp phần xây dựng có hiệu quả thể hệ đọc tương lai. Và đối với sinh viên việc hình thành và xây dựng văn hóa đọc lại càng là vấn đề cần thiết. Trong Điều lệ trường ĐH có quy định rõ về hoạt động của Thư viện. Việc xây dựng văn hóa đọc trong các trường đại học là một vấn đề có ý nghĩa chiến lược của Đảng, Nhà nước cũng như của ngành giáo dục và đào tạo để góp phần thực hiện mục tiêu nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài cho đất nước.

Bên cạnh đó, việc chuyển đổi phương thức đào tạo Đại học từ phương thức đào tạo theo niên chế sang phương thức đào tạo theo hệ thống tín chỉ với đặc điểm của đào tạo theo hệ thống tín chỉ là giảm số giờ lý thuyết và tăng số giờ thảo luận, thí nghiệm, thực hành. Giờ tự học của sinh viên tăng gấp đôi so với đào tạo theo niên chế. Triển khai tổ chức đào tạo theo hệ thống tín chỉ đòi hỏi phải đổi mới phương pháp dạy - học; chuyển từ cách dạy truyền thống thầy đọc - trò ghi sang tích cực hóa quá trình dạy học, trong đó giảng viên trình bày những nội dung cơ bản của học phần và hướng dẫn cho sinh viên phương pháp tự học, tự nghiên cứu. Để giải quyết tốt những yêu cầu trên, đòi hỏi sinh viên cần được trang bị kiến thức sử dụng thông tin, có phương pháp đọc sách và tự nghiên cứu sách, bởi đọc sách chính là cách học tập tốt nhất, là phương tiện cần thiết và hiệu quả nhất để tạo cho mình một cơ sở học vấn vững vàng. Bên cạnh đó, giảng viên chính là người chọn lọc và định hướng cho sinh viên đến những giáo trình, tài liệu tham khảo cần thiết để mở rộng kiến thức; cần tham gia nhiều hơn đến các hoạt động thư viện như góp ý, đề xuất bổ sung tài liệu, tận dụng nguồn tài liệu, dịch vụ của thư viện, khuyến khích sinh viên sử dụng tài liệu của thư viện để đạt được những kết quả: hoàn thiện bộ sưu tập, hiểu rõ hơn về thư viện của trường, có cái nhìn mới về thư viện, sinh viên có thêm kiến thức ngoài giáo trình được quy định.

2.2. *Vài nét về thực trạng văn hóa đọc của sinh viên trường ĐHCN Việt - Hưng*

Có thể nói, trong những năm gần đây, trường ĐHCN Việt - Hưng đã tạo môi trường đọc khá thuận lợi cho sinh viên với hệ thống cơ sở vật chất, trang thiết bị tương đối đồng bộ và hiện đại. Thư viện được xây dựng mới, to đẹp, rộng rãi. Số lượng giáo trình, sách tham khảo đa dạng về chủng loại, phong phú về nội dung có thể đáp ứng nhu cầu đa dạng của người đọc. Việc tuyên truyền cho sinh viên về vấn đề đọc sách và phát triển văn hóa đọc trong nhà trường được

quan tâm. Một số bộ phận sinh viên đã có hứng thú và say mê với việc đọc sách. Minh chứng cho việc này, đó là sự ra đời của câu lạc bộ Sách và hành động VIU.

Thư viện được coi là trái tim của trường ĐH, mặc dù có những sự tác động rất lớn của công nghệ, khiến cho lượng người đọc trực tiếp đến thư viện không còn nhiều. Bởi người đọc hoàn toàn có thể truy cập dữ liệu số của thư viện trên các nền tảng khác nhau. Tuy nhiên, lượng sinh viên truy cập vào thư viện hàng ngày sẽ nói lên sự hoạt động của thư viện

Tuy nhiên, một thực trạng đáng báo động đối với sinh viên của nhà trường, đó là xu hướng lười đọc sách, ngại đọc sách. Qua khảo sát gần đây thì ngoài sách giáo trình là tài liệu bắt buộc để phục vụ cho việc đánh giá môn học, tỉ lệ sinh viên đọc trung bình 0,6 cuốn sách/người/năm (tức là chưa được 1 cuốn sách). Đa số sinh viên thích đọc sách kỹ năng, truyện tranh, tiểu thuyết hơn là các sách lý luận, các công trình nghiên cứu.

Hiện nay, sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin, truyền thông, văn hóa đọc đã bị lấn át bởi sự lôi cuốn của việc sử dụng mạng internet và các phương tiện nghe, nhìn. Việc trong các trường đại học nói chung và trường ĐHCN Việt - Hưng bị suy giảm và có những thay đổi. Bên cạnh những tấm gương có ý chí phấn đấu trong học tập, ham đọc sách, nghiên cứu tài liệu và sử dụng thư viện tích cực, một trong những biểu hiện của sự hạn chế về văn hóa đọc của sinh viên là tình trạng phần lớn sinh viên chỉ học và đọc khi các kỳ thi đã tới gần, học đối phó - học để thi. Tài liệu, sách, báo, sinh viên chỉ đọc khi giảng viên yêu cầu làm tiểu luận, bài tập lớn, hay thuyết trình về một đề tài hoặc chỉ phục vụ cho kỳ thi, tức là chỉ khi bị áp chế, bắt buộc, sinh viên mới có ý thức đọc mang tính tức thời. Cách học đó khiến người học không tạo được tính chủ động tích cực trong học tập, nghiên cứu và thói quen đọc sách, mà đọc theo nhu cầu hoặc sở thích. Chính vì vậy, sinh viên trở nên thụ động trong việc đọc và nghiên cứu tài liệu, sách, báo để tìm trong đó những kiến thức phục vụ cho việc tự học và nghiên cứu khoa học. Có thể nói sự thụ động trong văn hóa đọc đã và đang làm nghèo tri thức, tâm hồn và văn hóa của sinh viên.

Mặt khác, xét về mặt đáp ứng nhu cầu đọc, có thể nói mặc dầu có sự quan tâm đầu tư của nhà trường trong những năm gần đây, hệ thống thư viện của nhà trường hiện nay còn gặp nhiều khó khăn như: nguồn lực thông tin vẫn chưa đáp ứng với nhu cầu ngày càng đa dạng của sinh viên; công tác tuyên truyền, hướng dẫn và phát động phong trào đọc sách trong sinh viên

chưa thường xuyên; Các dịch vụ đi kèm tại thư viện của nhà trường có thể nói còn rất hạn chế và mang tính nhỏ lẻ, chưa có sự đầu tư mang tính tổng thể.

2.3. Một số ý kiến xây dựng văn hóa đọc cho sinh viên trường ĐHCN Việt - Hưng

Từ những vấn đề về vai trò và sự cần thiết của văn hóa đọc, cũng như thực trạng của văn hóa đọc trong sinh viên trường ĐHCN Việt – Hưng, tôi đề xuất một số ý kiến nhằm xây dựng văn hóa đọc như sau:

Thứ nhất: Tăng cường hơn nữa các hoạt động tuyên truyền, giới thiệu sách cho sinh viên trong nhà trường

Ngoài ngày ngày hội sách và văn hóa đọc Việt Nam 23/4 hằng năm, Trung tâm thông tin thư viện của trường cần có những đợt tuyên truyền rộng rãi và thường xuyên hơn nhằm khuyến khích, đưa phong trào đọc sách, báo trở thành thành nét đẹp văn hóa của sinh viên Việt - Hưng. Trung tâm thông tin thư viện phối hợp với các khoa ngành, để có thể có những hoạt động như: triển lãm sách, báo, tạp chí; tổ chức hội nghị bạn đọc; thi đọc sách, thuyết trình, giới thiệu về sách; phối hợp với các nhà xuất bản, nhà sách tặng sách và bán sách trợ giá, giảm giá cho sinh viên...

Thứ hai: Hướng dẫn và tạo điều kiện cho sinh viên tự học, tự nghiên cứu có hiệu quả thông qua việc đọc sách

Để thực hiện đổi mới phương pháp dạy - học, mỗi giảng viên phải xây dựng và hình thành thói quen đọc cho sinh viên; giảm thời lượng dạy học, yêu cầu sinh viên phải đọc giáo trình, tài liệu tham khảo để bổ sung, tích lũy kiến thức. Việc hướng dẫn kỹ năng đọc sách, tra cứu thông tin và sử dụng thư viện cho sinh viên vào tuần lễ chính trị đầu khóa có thể tăng thêm thời lượng nếu cần và đảm bảo mang tới hiệu quả tốt và khơi dậy niềm yêu thích đọc trong sinh viên.

Bên cạnh đó, mỗi giảng viên cần phải thực hiện nội dung này thông qua các học phần trong chương trình đào tạo. Qua đó giúp sinh viên biết lựa chọn nội dung cần đọc; biết định hướng nguồn tài liệu cần thiết cho bản thân; biết tiếp thu nội dung đã đọc; biết vận dụng các kỹ thuật đọc như ghi chép, tóm tắt nội dung...; biết vận dụng vào thực tiễn những nội dung đọc.

Thứ ba: Quan tâm đầu tư trang, thiết bị, sách, giáo trình, tài liệu tham khảo cũng như đa dạng hóa các dịch vụ của Trung tâm thông tin thư viện

Để thư viện của nhà trường hoạt động tốt hơn, thư viện cần kinh phí nhiều hơn để đầu tư thêm về trang, thiết bị, sách, giáo trình, tài liệu nhằm phục vụ nhu cầu học tập, tra cứu của giảng viên và sinh viên với

những nội dung đa dạng hơn, chuyên sâu hơn. Hệ thống internet với tốc độ truy cập nhanh, cần được quan tâm đầu tư để phục vụ cho nhu cầu truy cập tài liệu của giảng viên và sinh viên. Thư viện cần không ngừng phát triển cả về số lượng và chất lượng sách, giáo trình, tài liệu tham khảo. Xây dựng cơ sở dữ liệu số, các bộ sưu tập số phục vụ cho công tác đào tạo và nghiên cứu khoa học. Đầu tư xây dựng các phòng đọc sách chất lượng cao có kết nối hệ thống internet, mở cửa thông thoáng, kể cả thứ bảy và chủ nhật để phục vụ sinh viên đọc và tra cứu thông tin.

Với mong muốn nhiều hơn nữa, thư viện không chỉ là nơi lưu giữ những kho tàng tri thức quý báu của nhân loại, của nhà trường, thư viện còn là nơi đáp ứng những nhu cầu thiết thực của sinh viên trong thời đại mới, thư viện cần được đầu tư để có thêm thật nhiều các hoạt động dịch vụ.

3. Kết luận

Việc xây dựng văn hóa đọc cho sinh viên trong các trường đại học nói chung, trường ĐHCN Việt - Hưng nói riêng chính là một trong những hoạt động, điều kiện quan trọng để đổi mới phương pháp dạy - học, giúp cho các giảng viên, sinh viên đến với sách, hình thành thói quen đọc sách, tạo nền tảng quan trọng cho việc tự học, học tập suốt đời của mỗi người, góp phần xây dựng xã hội học tập - một trong những mục tiêu quan trọng của Đảng và Nhà nước trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Văn hóa đọc đóng vai trò chủ đạo trong việc truyền bá và lĩnh hội tri thức một cách hệ thống và sâu sắc mà văn hóa nghe nhìn không có được. Trong những năm qua, trường ĐHCN Việt - Hưng đã có nhiều cố gắng trong việc hình thành văn hóa đọc cho sinh viên. Tuy nhiên, văn hóa đọc trong sinh viên ĐHCN Việt – Hưng vẫn còn có những hạn chế. Để có thể nâng cao văn hóa đọc cho sinh viên, nhà trường và mỗi giảng viên, sinh viên cần có những kế hoạch chung tay thực hiện đồng bộ, kiên trì các giải pháp một cách bài bản và khoa học.

Tài liệu tham khảo

1. Phát triển văn hóa đọc cho sinh viên hiện nay; Nguyễn Hải Sinh; Tạp chí VHNT; 2018; số 3; tr120-123
2. Kỹ năng đọc sách, một phương diện quan trọng của văn hóa đọc trong trường Đại học; Nguyễn Đình Lâm; Tạp chí nghiên cứu văn hóa; 2017; số 21; tr 85-90
3. Văn hóa đọc của giới trẻ Việt Nam trong bối cảnh toàn cầu hóa; Nguyễn Khắc Khanh; Tạp chí văn hóa dân gian; 2017; số 6; tr 24-29
4. <https://nhandan.vn/nang-cao-van-hoa-doc-cua-nguoi-tre-qua-nen-tang-so-post770375.html>